

Boven: Sigurdur Gudmundsson: 'Composition' (1978). Onder: Daan van Golden: 'Heerenlux' (1997)

FOTO'S: COLECTIE RABOBANK NEDERLAND

De artistieke tussenbalans van Rabobank

De museale presentatie van de jubilerende Rabo Kunstcollectie maakt de interne samenhang en logica van de verzameling duidelijk. Ambitie, mensbeeld en toekomstvisie komen samen.

H X B X D = DE RABO KUNSTCOLLECTIE
26 februari t/m 8 mei in Gemeentemuseum en GEM/Fotomuseum in Den Haag
Info: www.gemeentemuseum.nl, www.gem-online.nl, www.fotomuseumdenhaag.nl of 070-338 11 11

DOOR PETER KATTENBERG

Het Stedelijk in Amsterdam krijgt Audi en ABN Amro in huis. De drie Haagse musea onder één dak — Gemeentemuseum, GEM en Fotomuseum — hebben met de tentoonstelling 'HxBxD' de Rabobank binnen hun muren.

'Hoogte maal breedte maal diepte' suggereert maatvoering en dus een vorm van beperking. Niets is minder waar. Het kan niet op. Eigenlijk is er te veel te zien. Toch omlijst 'HxBxD' wel degelijk iets. Het is het resultaat van een unieke 'co-creatie' tussen de drie musea en de Rabobank. Met als reden het tienjarig bestaan van de Rabo Kunstcollectie. Het project is uniek, omdat voor het eerst publiekelijk zichtbaar wordt hoezeer het bedrijfsleven de contemporaine beeldende kunst, die het verzamelgebied van de Rabobank uitmaakt, steunt en beschermt. Centraal staan de sleutelfiguren uit vier generaties Nederlandse kunstenaars die door de Rabobank in hun artistieke ontwikkeling op de voet gevolgd worden.

Voor het grote publiek begint de visuele ontdekkingsreis door de Rabo Kunstcollectie in het GEM en het Fotomuseum. Sleutelwoorden zijn hier atmosfeer en uitstraling. In het GEM komt het jeugdige segment van de

collectie prominent aan bod: Marc Bijl, Iris van Dongen en Hadassah Emmerich. Hun werk komt van ver, gaat diep of is ronduit melancholisch. En verleidelijk mooi.

Zo maakte Iris van Dongen (1975) speciaal voor de expositie de prachtig atmosferische pastel *Nox Noctis*, die subliem de geest van Munch ademt: een mystiek-melancholisch ogende dame in verijnd koloriet. De pastel hangt tegenover een wandvullende schildering met fatale parafernalia. Die vormen een verbinding tussen de zelfbewuste 'belle' en het oude werk op de kopse kant van de zaal.

Ook Hadassah Emmerich (1974) pakt met haar kleurrijke installatie *With Love from Batik Babe* breed uit. Liaanachtige plantmotieven slingeren zich poëtisch door de grote museumzaal, die daarmee intiem wordt. Als een waas condens na het douchen druipen planten, bloemen en godinnen over de museumwanden in slingerende slierten en met krullende beeldteksten in heldere aquareltint.

Zelfs Marc Bijl verkeert — op zijn manier — in hogere sferen. Hij transformeert een in kunstnevelen gehulde, door neon oplichtende en met ijzeren hekken afgezette Newyorkse 'basketball pitch' tot 'a thought-provoking meeting-place shrouded in mist'.

Wonder

Het Fotomuseum presenteert het eerste museale overzicht van Desiree Dolron (1963). Zij is bekend om haar indringende reisreportages en geësceneerde fotografie. Zowel in haar zwartwitfoto's als op de fotowerken in kleur lijkt Dolron het picturalisme uit de negentiende eeuw te hernemen. Dat geeft het werk een romantisch-schilderkunstige kwaliteit en een weemoedige uitstraling. Onderweg van het GEM naar het Gemeentemuseum loopt *Vastberaden, 2001*, een in groen polyester uitgevoerd mensfiguur van Atelier van Lieshout, over het ijzige water van de museumvijver. Weer een wonder.

Een verdieping hoger toont het Gemeentemuseum een adembenemende selectie uit de Rabo Kunstcollectie. 'Niet de chronologie van de kunstenaarsgeneraties in respectievelijk de sleutelfiguren Ger van Elk, Henk Visch en Erzsebet Baerveldt is richtinggevend bij de

inrichting, maar het oeuvre van de kunstenaars en hun onderlinge samenhang', aldus Marieke van Schijndel, hoofd Kunstzaken van Rabobank Nederland, die verantwoording aflegt aan de Kunstcommissie onder leiding van Hans Ten Cate. Samen met Esther Wagemans en adviseur Jaap Bremer (voormalig adjunct-directeur Kröller-Müller) ontwierp zij een ordeningsprincipe voor de zalen dat recht doet aan de individuele werken uit de collectie.

Volgens Van Schijndel 'hangt kunst niet op goed geluk op de juiste plek, maar door het trekken van intrigerende zichten en verhaallijnen'. De museale presentatie van de Rabo Kunstcollectie maakt zo de interne logica en de samenhang van de collectie zichtbaar. En op een bijzondere manier gaat deze visueel parallel lopen aan de basisfilosofie van de bank: dicht bij de mens blijven door persoonlijk contact.

Het gaat hier dus niet om een representatief overzicht van hedendaagse kunst in Nederland, maar om het (oog)contact tussen kijker en kunstwerk. En, op een eigen manier, tussen de kunstwerken onderling. Want ook de kunstwerken kijken naar elkaar.

Dat is goed te zien in zaal 11 met werken van onder meer Jan Andriess, Jan Dibbets, Ger van Elk, Jan Schoonhoven en JCJ Vanderheyden — kunstenaars die zich sinds het einde van de jaren zestig concentreren op onderzoek van de ons omringende werkelijkheid en de manier waarop wij deze waarnemen. Waarneming van het landschap is van oudsher een belangrijk thema in de Neder-

landse kunst. Jan Andriess ontwikkelt in *Waterstudies* (1993) een persoonlijke variant op dit thema en biedt de kijker een intense ervaring van ruimte en licht.

Het gaat in de Rabo Kunstcollectie steeds om werken met een persoonlijke signatuur. Of, zoals Jaap Bremer zegt: 'werken die een klimaat scheppen.' Zo onderzoekt JCJ Vanderheyden elementen van het kijken zelf, het fenomeen van het waarnemen en de betekenis van het reproduceren van die werkelijkheid. Jan Schoonhoven is niet zozeer geïnteresseerd in reproductie maar in ritmische herhaling van gelijke beeldelementen.

Esther Wagemans stelt terecht: 'Hier in het museum komen de afzonderlijke werken los van de bank door bij elkaar te komen. In deze context krijgen alle mensen er nu zicht op. Wat de bank en de kunst hier met elkaar gemeen hebben, is het opmaken van de balans.'

Utopisch voorstel

De Rabo Kunstcollectie onderscheidt zich van andere bedrijfscollecties door een representatief beeld te schetsen van het oeuvre van een select aantal kunstenaars in plaats van een breed beeld van de eigentijdse beeldende kunst in Nederland. Wat dat betreft geldt: in de beperking toont zich de meester.

Maar binnen die beperking is het collectiebeleid buitengewoon gul voor de kunstenaars die in hun ontplooiing gevolgd worden. De Rabobank koopt niet alleen autonoom werk aan, maar geeft ook gerichte opdrachten. Speciaal voor 'HxBxD' verstrekte de bank

opdrachten aan Job Koelewijn, Sebastiaan Bremer en Alicia Framis, die met vijfhonderd Rabobank-medewerkers de acht minuten durende film *Secret Strike* maakte. Met de camera in 'steady cam'-positie schoot ze het bankpersoneel van hoog tot laag in een voor hun functie karakteristieke pose. Het effect is verstillend en vervreemdend tegelijk: terwijl het geluid doorloopt, bevriezen de medewerkers in hun beweging.

Job Koelewijn verbeeldt treffend het hoge ambitieniveau van de Rabo Kunstcollectie. In een eigen kabinet presenteert hij een voorstel voor een gebouw. Een 1,70 meter hoge maquette, bouwtekeningen, video en notarisakte geven er een duizelingwekkend beeld van.

'Het is een sculptuur, een extensie van mijn denken' stelt hij. 'Nee, ik verspreek me: het is een installatie. Ik heb als kunstenaar een scheve schaats gereden door een architectonisch voorstel te doen. Ik ben geen architect, maar een kunstenaar die een 81 verdieping tellend utopisch voorstel doet. Toch is bouwen het wezen van "mijn-zijn". Ik heb liefde voor de architectuur. In die zin klopt het. Het kan een prachtige landmark in Europa worden: een 384 meter hoge kantoorstoren, volledig transparant met op de benedenverdieping een museum voor eigentijdse kunst. Patronage van de kunsten is een zaak voor het bedrijfsleven. Als Shell 1 procent van de omzet reserveert voor kunst zijn de exploitatiekosten van het museum in mijn utopisch voorstel gedekt.'

Met zijn titelloze voorstel verbeeldt Koelewijn de intieme relatie van de Rabobank met contemporaine kunst. De bank moedigt een select aantal kunstenaars aan zich op volstrekt eigen manier uit te spreken over 'de nieuwe tijd' waarin een innovatieve maatschappij de identiteit van individuen garandeert. Heel treffend is als ondertitel voor de tentoonstelling gekozen voor de befaamde woorden van Willem Sandberg: 'Kunstenaars hebben een antenne voor de tijd waarin zij leven. Al eeuwen maakt kunst zichtbaar hoe de samenleving werkt en verandert.'

Tijdens de expositie verschijnen zes publicaties: een speciale uitgave van *Kunstbeeld* (Kunstbeeldcahier), 'Unlocked No(2) HxBxD', tweetalige catalogus Desiree Dolron, catalogus Hadassah Emmerich ('With Love from Batik Babe'), catalogus Iris van Dongen ('Nox Noctis'), catalogus Marc Bijl ('Afterhours').

